

Η Ιερά Μεγίστη Μονή Βατοπαιδίου και η Παιδεία του Γένους (Γέροντας Εφραίμ, Καθηγούμενος Ιεράς Μεγίστης Μονής Βατοπαιδίου)

/ [Πεμπτούσια](#)

Αν κάποιος επισκεφθεί την Ιερά Μονή Βατοπαιδίου σήμερα θα έχει την δυνατότητα να θαυμάσει την βυζαντινή και μεταβυζαντινή αρχιτεκτονική, την ζωγραφική, την γλυπτική, τις σπάνιες εικόνες και τις τοιχογραφίες, τα μοναδικά εντοίχια βυζαντινά ψηφιδωτά του Αγίου Όρους, χρυσοκέντητα, ξυλόγλυπτα και εξαιρετικά χειρόγραφα.

Οι πολυποίκιλες δραστηριότητες του καθημερινού βίου σώζονται σαν εκπληκτικά τεκμήρια στα περισσότερα από 350.000 έγγραφα, βυζαντινά και μεταβυζαντινά, νεοελληνικά, ρουμανικά, σλαβικά και τουρκικά. Έγγραφα που έχουν σχέση με αυτοκράτορες και ηγεμόνες, πατριάρχες και αρχιερείς καθώς και με τις καθημερινές ανάγκες του ανθρώπου.

Την Μονή Βατοπαιδίου οι αυτοκράτορες την ονόμαζαν πολυάνθρωπο, διότι είχε πολλούς μοναχούς, που στεγάζονταν τόσο εντός της Μονής όσο και εκτός σε σκήτες και κελιά καθώς και ησυχαστήρια.

Ο αυτοκράτορας άγιος Συμεών και ο πρίγκηπας υιός του άγιος Σάββας, πρώτος αρχιεπίσκοπος και φωτιστής των Σέρβων, γίνονται μοναχοί και ζουν στο Βατοπαίδι. Πολλοί δε αξιωματούχοι από την οικογένεια των Παλαιολόγων και των Καντακουζηνών γίνονται μοναχοί. Οι επισκέψεις και οι δωρεές των μεγάλων προσωπικοτήτων κάθε εποχής είναι έντονες όπως φαίνεται από αφιερωτήρια έγγραφα, τις επιγραφές και τα κειμήλια. Παρόλη όμως την πολιτιστική άνθιση σε όλους τους τομείς της τέχνης και του πολιτισμού η Μονή δεν έχασε τον κατά παράδοση ασκητικό τρόπο ζωής της. Ακόμη και κατά τον 14ο αιώνα που είναι ο χρυσός αιώνας της τέχνης, εντός και εκτός της Μονής ζουν προσωπικότητες όπως του αγίου Γρηγορίου του Παλαμά, του Γέροντός του αγίου Νικοδήμου του Ησυχαστού, του αγίου Φιλοθέου του Κοκκίνου μετέπειτα Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, του αγίου Σάββα του δια Χριστόν Σαλού. Στα χρόνια τους αναπτύχθηκε εκπληκτικά η ορθόδοξη θεολογία, διότι προερχόταν από μοναχούς που η ορθοπραξία της μοναστικής ζωής, τους οδηγούσε στον θείο φωτισμό και την εμπειρία της θεώσεως, ενώ με την λογισύνη τους εξέφραζαν με πολλή σοφία αυτήν την εμπειρία.

Από την ίδρυση της Μονής μέχρι την πτώση της Κωνσταντινουπόλεως στα χέρια

των Τούρκων αυξήθηκαν οι δωρεές των αυτοκρατόρων. Οι Σέρβοι ηγεμόνες επίσης παρέμειναν ευεργέτες, οι βυζαντινοί ευσεβείς ευγενείς πάντα έδειχναν μια προτίμηση προς την Μονή Βατοπαιδίου.

Σε όλη την περίοδο από τα μέσα του 15ου αιώνα και σ' όλο τον 16ο αιώνα, αλλά και πολύ αργότερα ασυνήθιστα μεγάλος αριθμός αρχιερέων φαίνεται να σχετίζεται άμεσα με την Μονή. Επίλεκτα μέλη της Βατοπαιδινής αδελφότητας γίνονται αρχιερείς και φτάνουν μέχρι τον Πατριαρχικό θρόνο. Στις αρχές του 16ου αιώνα ο άγιος Μάξιμος ο Γραικός επιλέγει ως Μονή της μετανοίας του το Βατοπαίδι και με βάση την Μονή επεκτείνει την ιεραποστολική του δραστηριότητα σε διάφορα μέρη του Ελληνισμού για να καταλήξει στην Ρωσία όπου επετέλεσε πολυποίκιλο, εντυπωσιακό έργο στην ιεραποστολή και στον εκπολιτισμό του ρωσικού λαού, ώστε να λάβει τον τίτλο «ο φωτιστής των Ρώσων». Το 1527 αποσύρεται στην Μονή ο λόγιος μητροπολίτης Θεσσαλονίκης Μακάριος. Το πέρασμά του από το Μοναστήρι σηματοδοτείται κυρίως με την παρουσία πλειάδος λαμπρών χειρογράφων, τα οποία δώρισε στη βιβλιοθήκη και υποδεικνύουν την λογισύνη του ανδρός.

Ιστορικά φαίνεται μέσα από πολλές μαρτυρίες ότι το Βατοπαίδι κατά τα βυζαντινά χρόνια υπήρξε η Μονή των αρχόντων και αυτοκρατόρων, ενώ στα μεταβυζαντινά χρόνια είναι η Μονή των λογίων και των εκκλησιαστικών αξιωματούχων της Ορθόδοξης Ανατολικής Εκκλησίας.

Από τον 16ο αιώνα αρχίζει μια νέα περίοδος της ιστορίας της Μονής, η οποία σηματοδοτείται από σαφή οικονομική και πνευματική ανάκαμψη με εθνικές και πνευματικές επιρροές που συνεχίζονται έντονα μέχρι και την επανάσταση του 1821. Αρχικά Ρώσοι τσάροι ενισχύουν το Βατοπαίδι, στην συνέχεια Μολδοβλάχοι ηγεμόνες αφιερώνουν εντυπωσιακό αριθμό μετοχίων. Ο λόγος των αφιερώσεων είναι κυρίως για να βοηθηθούν οι Μονές που αφιέρωναν ή να ιδρυθούν ακόμη και καινούργιες λόγω του ότι στο Βατοπαίδι κατά την περίοδο εκείνη ήσαν περίπου 350 έως 400 μοναχοί.

Κατά τα πρώτα χρόνια της Τουρκοκρατίας μέσα στο νέο νομικό πλαίσιο της πολιτειακής πραγματικότητας του κατακτητή η Μονή προσπαθεί να προσαρμοσθεί και να αναπτυχθεί. Ο ιστορικός Κρίτων Χρυσοχοΐδης αναφέρει: «Παρόλη όμως την οικονομική δυσπραγία και την συρρίκνωση της περιουσίας της η Μονή, συγκριτικά πάντοτε με άλλα αθωνικά μοναστήρια και μέσα στις δυσκολίες της νέας πολιτειακής πραγματικότητας, συνεχίζει να είναι ένα μεγάλο και σημαντικό μοναστικό ίδρυμα με εμφανή αίγλη. Το γεγονός αυτό διαφαίνεται από την αθρόα δωρεά Μονών ως μετοχίων και από την άμεση εξάρτηση από την Μονή πολυπληθών ανώτατων εκκλησιαστικών αξιωματούχων. Η προσάρτηση Μονών ως μετοχίων, εκ μέρους των κτητόρων ή ανακαινιστών τους, έχει πάντοτε ως κίνητρο την επιβίωση αυτού του αφιερουμένου καθιδρύματος. Τούτο σημαίνει ότι στην αντίληψή τους το Βατοπαίδι είναι ίδρυμα το οποίο μπορεί να εξασφαλίσει την επιβίωσή τους και την ανάπτυξή τους».

Δυναμικές προσωπικότητες λογίων μοναχών γίνονταν αρχιερείς και αναλάμβαναν πνευματικό και εθνικό έργο στις περιοχές των μετοχίων ως επίτροποι. Οι επίτροποι αργότερα γίνονταν και τιτουλάριοι επίσκοποι με τον τίτλο Βατοπαιδίου και Ειρηνουπόλεως. Έτσι το Βατοπαίδι με την οικονομική ευρωστία που είχε ερχόταν αρωγός σε κάθε πνευματική κίνηση που είχε σχέση με το Γένος και την Ορθοδοξία.

Μέσα σε αυτήν την πνευματική και οικονομική άνθιση, με ισχυρές προσωπικότητες με μεγάλη εμπέλεια και επιρροές, με υψηλές σχέσεις από την Ρωσία, την Κωνσταντινούπολη και την Μολδοβλαχία γεννήθηκε η ιδέα στους Βατοπαιδινούς να κάνουν και ένα βήμα ακόμη για να βοηθήσουν το Γένος δημιουργώντας προσωπικότητες λογίων ανδρών που θα ξυπνούσαν την ελληνική συνείδηση με τα γράμματα και την διάδοση της βαθιάς πνευματικότητας που κρύβει μέσα της η Ορθοδοξία.

Έτσι σαν αποκορύφωμα της πνευματικής αυτής παρουσίας η Μονή ίδρυσε το 1749 με πρωτοβουλία των μοναχών της και κυρίως του Μελετίου Βατοπαιδινού την Αθωνιάδα Ακαδημία, εκπαιδευτικό ίδρυμα με οραματισμούς που υπερέβαιναν τα όρια του Άθω. Την διεύθυνση ανέλαβε πρώτος, ο λόγιος μοναχός Νεόφυτος ο Καυσοκαλυβίτης, ενώ από το 1753 «ο οσιώτατος και σοφολογιώτατος κυρ Ευγένιος Βούλγαρις...». Στην Αθωνιάδα φοίτησαν ο άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός, ο Ιώσηπος Μοισιόδακας, ο Ρήγας Φεραίος, ο άγιος Αθανάσιος ο Πάριος, ο Σέργιος Μακραίος, ο μάρτυς επίσκοπος Πλαταμώνος Διονύσιος, ο διδάσκαλος Ιωάννης Πέζαρος, Παναγιώτης Παλαμάς, Κυπριανός ο Κύπριος κατόπιν πατριάρχης Αλεξανδρείας, ο Κωνσταντίνος Τιπάλδος, πρώτος Σχολάρχης της Θεολογικής Σχολής της Χάλκης.

Είναι βέβαια σε όλους γνωστή η πολιτική που άσκησαν οι Τούρκοι για την αφομοίωση των λαών που υποδούλωναν και ο μεγάλος κίνδυνος που διέτρεχε ο Ελληνισμός να χάσει την εθνική του συνείδηση και την Ορθοδοξία. Όπως ήταν φυσικό η Εκκλησία κατέβαλε κάθε εφικτή προσπάθεια αμέσως μετά τα πρώτα χρόνια της Τουρκοκρατίας να ιδρυθούν σχολεία. Ήταν επίσης γνωστό στην Εκκλησιαστική Ιεραρχία ότι η παιδεία και η μελέτη των θείων Γραφών είναι πηγή σοφίας, η οποία δυστυχώς κινδύνευε να αφανισθεί λόγω του διωγμού που υφίσταντο κατά καιρούς τα Ελληνικά σχολεία, αν και υπήρχαν μερικά σχολεία όπως η Ευαγγελική Σχολή της Σμύρνης, η Σχολή του Σταυρού στα Ιεροσόλυμα, η Πατμιάδα στην Πάτμο, το Παγκύπριο Γυμνάσιο στη Λευκωσία, η Μαρουτσαία Σχολή στα Ιωάννινα και ελάχιστα άλλα.

Η Αθωνιάδα ιδρύθηκε στον απέναντι λόφο της Μονής Βατοπαιδίου και αναδείχθηκε σύντομα σε σχολείο «οίον δυστυχούσι τοις Γραικοίς ουδέπω εφάνη», όπως τονίζει ο Σέργιος Μακραίος. Στο Πατριαρχικό ιδρυτικό σιγγίλιο αναφέρεται ότι ήταν «φροντιστήριον ελληνικών μαθημάτων, παιδείας, τε και διδασκαλίας παντοδαπής εν τε λογικαίς, φιλοσοφικαίς τε και θεολογικαίς επιστήμαις» δεν ήταν δηλαδή απλώς μία θεολογική σχολή όπως ίσως θα την φανταζόταν κανείς, λόγω του χώρου στον οποίο ιδρύθηκε αλλά και από τους ανθρώπους οι οποίοι συνέλαβαν και υλοποίησαν την ιδέα της ιδρύσεώς της, αλλά ήταν ένα μικρό πανεπιστήμιο, «παιδείας τε και διδασκαλίας παντοδαπής». Στόχος του Μελετίου Βατοπαιδινού και των λοιπών οι οποίοι πρωτοστάτησαν η έστω συνέβαλαν στην ίδρυση της Αθωνιάδας ήταν να ιδρύσουν μία σχολή η οποία θα είχε πανελλήνια και παμβαλκανική εμβέλεια.

Η προσφορά της Αθωνιάδας επί Τουρκοκρατίας επέδρασε τόσο θετικά στους μετέπειτα Βατοπαιδινούς πατέρες, ώστε πολλοί από αυτούς συνέβαλαν ουσιαστικά στην ανάπτυξη της Παιδείας του Γένους.

Μεταξύ αυτών ο Ανανίας ο Βατοπαιδινός προσφέρει στην Μεγάλη του Γένους Σχολή το υψηλό ποσό των 3.750 λιρών Τουρκίας, στο Εθνικό Πανεπιστήμιο Αθηνών 200 φλωρία ετησίως, ενώ το 1866 12.000 καισαροβασιλικά φλωρία. Σύμφωνα με απαντητική επιστολή του Ανανίου προς τον μητροπολίτη Θεσσαλονίκης Ιωακείμ, τον μετέπειτα πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως Ιωακείμ Γ , βεβαιώνει ότι αναλαμβάνει ο ίδιος έξοδα φοιτήσεως πολλών μαθητών στην Αθήνα και στην Θεολογική Σχολή της Χάλκης. Επίσης Συνοδική επιστολή του 1876, μετά τον θάνατο του Ανανία, προς την Μονή, δηλώνει ότι ο Ανανίας έδινε ετησίως στην Θεολογική Σχολή της Χάλκης 2.000 γρόσια.

Ο Σωφρόνιος Ειρηνοπούλεως ο Πάτμιος, Έξαρχος της Μονής στα Μετόχια της

Μολδαβίας, άφησε ως κληροδότημα στην Αθωνιάδα το ποσό των 2.500 γροσίων.

Ο Ιωαννίκιος Βατοπαιδινός ο Κύπριος κατά παράκληση του Αρχιεπισκόπου Κύπρου Μακαρίου Α ενισχύει την Εκκλησιαστική Σχολή που ιδρύθηκε στη Λευκωσία (το σημερινό Παγκύπριο Γυμνάσιο) με χρήματα και με βιβλία· γι' αυτό και γράφτηκε το όνομά του στο βιβλίο των ευεργετών της Σχολής, ενώ κατά παράκληση του Αρχιεπισκόπου Σωφρονίου ενισχύει την ίδρυση σχολείου στην ιδιαίτερή του πατρίδα, τον Πεδουλά Κύπρου.

Ο Ιάκωβος Τραϊανουπόλεως, ο Βατοπαιδινός χορηγεί 2.000 χρυσά νομίσματα για τα Εκπαιδευτήρια του Ελληνικού Βασιλείου.

Ο Κωνσταντίνος εξ Οικονόμων σε επιστολή του προς τον Γρηγόριο Ειρηνουπόλεως, τον Βατοπαιδινό, εκφράζει την ευαρέσκειά του για την πρόθεση του Ειρηνουπόλεως Γρηγορίου να ιδρύσει Θεολογική Σχολή στο Βατοπαίδι, αλλά τον πληροφορεί ότι το έργο θα είναι «πολύμοχθον και πολυδάπανον» για την εποχή εκείνη.

Από την αρχιερατική αλληλογραφία του αρχείου της Μονής ενδεικτικά αναφέρουμε: Ο Πολυανής Μελέτιος με επιστολή της 25ης Μαρτίου 1875 ζητά την υποστήριξη της Μονής για τα σχολεία της επαρχίας του, αφού όπως τονίζει η Μονή Βατοπαιδίου ανέλαβε να βοηθεί τα σχολεία του Γένους. Συνοδική επιστολή του 1876 δηλώνει ότι η Μονή έδινε τη μεγάλη χορηγία των 5.000 γροσίων ετησίως στη Θεολογική Σχολή Χάλκης. Η Μονή παραχωρεί το μετόχιο της Φιλιππουπόλεως για την ανέγερση Ελληνικής Σχολής. Ο μητροπολίτης Δράμας Χρυσόστομος ευχαριστεί για την προσφορά της Μονής προς την εκεί Γεωργική Σχολή. Ο πατριάρχης Ιωακείμ Γ εύχαριστεῖ την Μονή, η οποία το 1908 χαρίζει το χρέος στο Εθνικό Ταμείο ως δωρεά προς την Θεολογική Σχολή Χάλκης, ανερχόμενο στο υπέρογκο ποσό των 5.000 λιρών Τουρκίας. Παράλληλα ο ίδιος πατριάρχης σε επιστολή του, της 3ης Φεβρουαρίου 1912, εκφράζει τον θαυμασμό και την ευχή της Εκκλησίας για την απόφαση της Μονής να αναλάβει την ανέγερση στην Κωνσταντινούπολη της Σχολής των Γλωσσών με το ποσό των 2.500 λιρών Τουρκίας.

Η Μονή είχε ιδιαίτερες σχέσεις και με την Ίμβρο, αφού διατηρούσε εκεί κτήματα το δεύτερο μισό του 19ου αιώνα έως τις αρχές του 20ου αιώνα από τα οποία προμηθευόταν τα σιτηρά της και εξέχοντα μέλη της Αδελφότητάς της κατάγονταν από την Ίμβρο, όπως ο Αρχιμανδρίτης Χρύσανθος ο Βατοπαιδινός, ο οποίος χρημάτισε και Γενικός Επίτροπος του Αγίου Όρους στην Κωνσταντινούπολη, ο ανηψιός του Παγκράτιος Ιεροδιάκονος ο Βατοπαιδινός, ο Ιωσήφ Ιεροδιάκονος, ο Προηγούμενος Άνθιμος, ο Νικάνωρ μοναχός κ.α. Οι τρεις

πρώτοι γεννήθηκαν στους Αγίους Θεοδώρους της Ίμβρου, το χωριό από το οποίο κατάγεται και ο Παναγιώτατος Οικουμενικός Πατριάρχης μας κ.κ. Βαρθολομαίος.

Από το αρχείο της Μονής αντλούμε τις παρακάτω σχετικές πληροφορίες:

Η Ελληνική Σχολή της Ίμβρου με Πρόεδρο τον μητροπολίτη Ίμβρου Παΐσιο με επιστολή της από 29 Αυγούστου 1886 ζητά από την «ευαγή Μονή Βατοπαιδίου» (έτσι ακριβώς αναφέρεται στην επιστολή) την αρωγή της γιατί βρίσκεται σε οικονομική δυσχέρεια, η οποία ανταποκρίνεται ασμένως.

Η Φιλεκπαιδευτική Αδελφότης Ελπίς στις 27 Αυγούστου 1887, η οποία ιδρύθηκε το ίδιο έτος για την προαγωγή και ενίσχυση της παιδείας στην Ίμβρο, στέλνει γράμμα στον Ιεροδιάκονο Παγκράτιο Βατοπαιδινό για να τους βοηθήσει στην εγγραφή μελών της Αδελφότητάς τους.

Στις 26 Νοεμβρίου 1887 η ίδια Ιμβριακή Αδελφότητα ζητά την οικονομική αρωγή της Μονής για τα δημοτικά σχολεία και την Κεντρική Ελληνική Σχολή της Μονής και η Μονή βεβαίως ανταποκρίνεται.

Στις 8 Αυγούστου 1888 η Ιμβριακή Αδελφότητα «Ελπίς» ανακηρύσσει Μέγα Ευεργέτη την Ιερά Μονή Βατοπαιδίου, ενώ στις 19 Ιουλίου 1889 τον Αρχιμανδρίτη Χρυσάνθο Βατοπαιδινό για την προσφορά τους στην παιδεία της Ίμβρου μέσω της Αδελφότητας.

Ο Αρχιμανδρίτης Χρυσάνθος αναλαμβάνει τα έξοδα φοιτήσεως στην Θεολογική Σχολή της Χάλκης, στην Φιλοσοφική και Θεολογική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών πολλών Ιμβρίων φοιτητών.

Το 1900 η Μονή συνδράμει οικονομικά για την ανέγερση Δημοτικού Σχολείου της Κοινότητας Αγίων Θεοδώρων Ίμβρου. Ο Πρόεδρος της Κοινότητας Γεώργιος Παπαθεοδώρου ευχαριστεί την Μονή δι' επιστολής για την «γενναίαν δωρεάν».

Τον Απρίλιο του 1880 ο μητροπολίτης Ίμβρου Παΐσιος επισκέπτεται την Μονή Βατοπαιδίου, ενώ τον Οκτώβριο του 1931 ο μητροπολίτης Ίμβρου Ιάκωβος επισκέφτηκε το κονάκι μας στις Καρυές, όπου είχε εκτενή συνομιλία με τον αντιπρόσωπο της Μονής Προηγούμενο Αδριανό.

Συνεχίζοντας αυτή την μακράιωνη παράδοση προσφοράς των προκατόχων Βατοπαιδινών Πατέρων μας προς την Παιδεία του Γένους, με μεγάλη χαρά η νέα Βατοπαιδινή Αδελφότητα ανταποκρίθηκε στο αίτημα των συγχρόνων Ιμβρίων αδελφών μας για την ανακατασκευή, ανακαίνιση και ανασύσταση του Σχολείου της Ίμβρου, Γυμνασίου και Λυκείου. Ένα θαύμα που ολοκληρώθηκε πέρυσι και μπήκε σε κανονική λειτουργία, το ελληνικό σχολείο της Ίμβρου μετά από 51 χρόνια διακοπής!!! Έτσι η Παιδεία άρχισε να δίνει το φως της πάλι στην νήσο της Ίμβρου.

Η Παιδεία συνδέεται άμεσα με τον τόπο και την ιστορία ενός λαού. Ως μέγεθος ποιοτικό πρέπει να είναι υπόθεση καρδιακής αναγέννησης, ψυχικής μεταμορφώσεως. Η Παιδεία δεν πρέπει να αποβλέπει ούτε στην παραγωγικότητα ούτε στην ικανοποίηση των αναγκών του κράτους. Πρέπει να κάνει τον άνθρωπο ελεύθερο, να τον οδηγεί σε αυτογνωσία και θεογνωσία, να τον μορφώνει και να τον μεταμορφώνει, όχι να τον παραμορφώνει με την ξηρά γνώση, την προσήλωση στα εφήμερα και υλικά.

Η Παιδεία είναι ένας θεσμός, που έχει ως σκοπό την εσωτερική καλλιέργεια του ανθρώπου, την ανάπτυξη πνευματικών ποιοτήτων, την ολοκλήρωση του ανθρωπίνου προσώπου. Ο αρχαίος Έλληνας φιλόσοφος Πλάτων έλεγε: «Πάσα επιστήμη χωριζομένη δικαιοσύνης και της άλλης αρετής πανουργία, ου σοφία φαίνεται». Αν οι αρχαίοι πρόγονοί μας θεωρούσαν την μόρφωση όχι μία εξωτερική υπόθεση αλλά εσωτερική καλλιέργεια της ψυχής δια των αρετών, πόσο μάλλον εμείς ως ορθόδοξοι χριστιανοί και απόγονοι όχι μόνο των αρχαίων Ελλήνων

φιλοσόφων αλλά και των Αποστόλων και των Μεγάλων Πατέρων της Εκκλησίας μας; Οι Τρεις Ιεράρχες ήταν οι παιδαγωγοί που μόρφωσαν τον Χριστό στις καρδιές των νέων ανθρώπων. Χρησιμοποίησαν όχι την κοσμική αλλά την θεανθρώπινη παιδεία, γι' αυτό και καταξιώθηκαν ως οι μεγαλύτεροι και αυθεντικοί παιδαγωγοί και προστάτες της Παιδείας.

Δυστυχώς στις ημέρες μας οι περισσότερες συζητήσεις που διεξάγονται στον δημόσιο βίο κινούνται στον χώρο της οικονομίας. Δεν βλέπουν οι ιθύνοντες ότι το μέλλον μίας χώρας στηρίζεται στους νέους και την Παιδεία, την οποία πρέπει να την αναβαθμίσουν κυρίως ποιοτικά πάση θυσία. Θα πρέπει να συνδεθεί η Παιδεία ξανά με τις ελληνορθόδοξες παραδόσεις και ρίζες της.

Ευχόμεθα σε όλους τους φορείς και ιδιαίτερα την Ιμβριακή Ένωση Μακεδονίας και Θράκης (με την οποία συνδιοργανώνουμε απόψε εδώ αυτήν την εκδήλωση), που ευαισθητοποιήθηκαν για να αναλάβουν την πρωτοβουλία της ανασυστάσεως του Σχολείου της Ίμβρου, να εμπνέονται και να ενδυναμώνονται από την Χάρη του Θεού στην συνέχιση αυτού του έργου, αλλά και σε άλλα παρόμοια εγχειρήματα τα οποία έχει πολλή ανάγκη το Γένος μας και όλα να γίνονται προς δόξαν Θεού.